

ЉЕТОПИС ПОПА ДУКЉАНИНА. Увод, превод и коментар др Славка Мијушковића, Графички завод — Титоград 1967,
Библиотека „Луча“ (19), стр. 282.

Литература о овом различито и несигурно оцјењиваном дјелу, о коме су од почетка XVII вијека писали многи звани и незвани, како је речено, свакако је обogaћена студијом, преводом и коментаром др С. Мијушковића. Библиографија радова о овом познатом рукопису биљежи напоре више од двадесет наших старијих историчара, чије су се научничке способности, тако рећи, увелико могле цијенити по резултатима које су постизали у освјетљавању задуго ствараних тајни о дјелу анонимног свештеника из Бара, у литератури названог Поп Дукљанин.

Ријеч је о препису дјела из средине XVII в. као дијела некадашњег текста Дукљаниновог. Познато је да је први дио текста несачуваног латинског преписа превео на наш језик непознати Хрват који је преводу додао опис легендарне смрти краља Звонимира. Та редакција Љетописа у препису из 1546. године са латинским рукописом из средине XVII в. налази се у Ватиканској библиотеци.

Уводна студија уз ово издање Љетописа, „дела особите врсте и јединствене нејасности“ (Н. Радојчић), садржи подробну историју рада на његовом превођењу и литературе која је у вези с тим настајала. Посебну пажњу привлаче питања настанка овог дјела, његове структуре, извора на основу којих је написано, нејасноћа у садржају, језичке анализе текста, сврхе у коју је дјело писано, — вриједности коју оно има као историјски и географски извор уопште. Аутор студије пружа доказе о томе на чему су се заснивале сумње, недоумице и најразличитије противурјечности у схватањима

вриједности Љетописа. Свакако се и тим користио у извођењу коначних закључака до којих је успио да дође. Он тврди да на Љетопис треба гледати као на јединствено дјело једног писца (свакако, изумимајући све оно што му је касније додато). И о овоме је у насталој литератури било најразличитијих претпоставки. Уједно утврђује да је дјело написано словенским језиком и да га је сам писац превео на латински. Даље доказује да уобичајавана подјела Љетописа на главе није Дукљанинова. Сматра да би пишчева подјела била много боља. Анализом текста овог дјела др Мијушковић је установио хронолошку збрку у више случајева, што је раније дјелимично учавео и К. Јиречек, па и на основу тога закључује да Љетопис није могао настати у XII вијеку, како се до сад мислило, већ најраније у времену од друге половине XIV до средине XV в., у ствари онда кад је то Балшићима у вријеме њихове највеће моћи највише политички одговарало. Приређивач и преводилац овог издања детаљније образлаже своју тврдњу, која није била понекад далека ни неким старијим историчарима, да „Љетопис попа Дукљанина треба потпуно одбацити као историјски извор“. То закључује анализом текста који свједочи о пишчевом смислу за употребу традиције, који има развијену машту и умије сликовито да описује поједине детаље. На основу погрешно називаних локалитета закључује да му нијесу поуздани ни подаци значајни као извор за географију. Све га то наводи на тврдњу да на Љетопис треба гледати као на наше прво књижевно (приповједачко) ориги-

нално дјело, које се разликује од свих која су могла бити написана прије њега или му бити савремена. Уз ово наводи да било која средњовјековна српска биографија има више елемената да се назове историјским извором него у преписима сачувани текст барског свештеника.

Свим овим С. Мијушковић доказује да Дукљаниново дјело није по свом садржају и склопу ни љетопис, како се најчешће назива, јер се у њему не спомиње ни једна једина година. Из истих разлога тврди, да се он не може назвати ни родословом, како га је преименовао Н. Радојчић, његов познатији историчар. Писац уводне студије сматра да су сва досадашња имена овог првог дјела нашег народног књижевника, Баранина а не Дукљанина, уносила заблуду у историјску науку о њему као историјском извору у чије се податке неоправдано имало и одвише повјерења.

Приређивач овог издања је тежио затим да текст Љетописа вра-

ти на језик оригинала. То до сада нијесу успјела да постигну два постојећа превода ватиканског рукописа на српскохрватски, јер и латински преписи и преводи обилују грешкама. Приређивач издања је превео текст Љетописа директно са јединог сачуваног извора, са његове фото-репродукције. У поређењу са њеним за стручњака читким текстом могу се најбоље уочити све грешке оба досадашња издања којима су се сви његови историчари служили (Луџићево и Шишићево). Оне се виде и по напоменама уз превод. Због јасности фотокопираног текста издању није приложена и његова транскрипција.

Има разлога да се каже да ово издање Љетописа представља значајан прилог нашој историјској науци. Разумљиво је што за њега постоји велико интересовање свих оних који су се Љетописом бавили и цијенили га, прије свега, као изузетно важан историјски извор.

Ђ. Пејовић

Др Димо Вујовић, КЊЕГИЊА ДАРИНКА. ПОЛИТИЧКА АКТИВНОСТ

„Обод“, Цетиње 1968, стр. 164

Монографије о истакнутијим личностима које су значајније утицале на државни живот Црне Горе добродошле су за свестранију обраду црногорске прошлости. Имајући у виду недовољну изученост историје Црне Горе друге половине XIX вијека, Димо Вујовић се одлучио да напише монографију о једној личности која је у том периоду знатније утицала на политички живот у Црној Гори. Било је и других разлога да његова пажњу привуче прилично интересантна личност књагиње Даринке и њен утицај на државни живот Црне Горе.

У недостатку документарне грађе за комплетан приказ цјелокупне активности књагиње Даринке, Вујовић се задовољио приказом њеног утицаја на политички живот у Црној Гори, дајући узгред податке о неким другим активностима ове вишеструко интересантне лич-

ности. Аутор је зато у предговору и нагласио да је овај рад писао без много претензија и да је он узгредан производ истраживања на једној другој теми. Сасвим је сигурно да су резултати рада на овој монографији већи него што би се то дало закључити по ауторовим напоменама. У оквиру наслова који носи књига, о књагињи Даринки не би се могло много што више рећи од онога што је у њој дат.

Настојећи да изнесе активност књагиње Даринке, прве жене која је имала утицај на политички живот Црне Горе, Вујовић је најприје истакао важност проглашења Црне Горе за књажевину и сажето изложио планове за женидбу књаза Данила. Пошто се укратко осврнуо на везе Црне Горе, а посебно црногорских владара, са тршћанским Србима, аутор је дао неколико података о опозицији